

Voksenhandicapundersøgelsen

Tema 1: Valg af egen bolig og konflikter borgerne imellem

Voksenhandicapundersøgelsen 1:4

I juni måned 2011 gennemførte Socialpædagogerne en stor undersøgelse på voksenhandicapområdet blandt forbundets medlemmer. Denne rapport omhandler dele af undersøgelsens resultater.

Undersøgelsen er udarbejdet i samarbejde mellem Socialfaglig afdeling og en arbejdsgruppe under Socialpædagogernes Hovedbestyrelse, som led i projektet "En forstærket indsats på voksenhandicapområdet"

Udgivet af: Socialpædagogerne, januar 2012
ISBN:978-87-89992-75-4

Rapporten kan downloades på Socialpædagogernes hjemmeside: www.sl.dk

Socialpædagogernes Landsforbund
Brolæggerstræde 9, 1211 København K
Tlf. 72 48 60 00
Mail: sl@sl.dk

Forord

Undersøgelsen viser samlet set, at det står ringe til med hensyn til borgernes selvbestemmelse og deres valgmuligheder både i forhold til de store beslutninger i livet – hvor og hvem man bor sammen med – og i de små hverdagsbegivenheder. Undersøgelsen viser også, at borgere i meget ringe grad deltager og er inkluderet i det omkringliggende samfund.

Undersøgelsen giver også anledning til at rette blikket indad. Dele af undersøgelsen giver indtryk af, at socialpædagoger ikke i tilstrækkelig grad "står på mål" for borgerne, når det gælder deres selvbestemmelse, deres ret til udvikling, inklusion og deltagelse. Med forbehold for, at undersøgelsen rent faktisk ikke har haft til formål at undersøge medarbejdernes holdning til borgerne, så giver undersøgelsen også anledning til at rette en opmærksomhed på de vilkår, rammer og kompetencer, der er for den socialpædagogiske indsats.

Socialpædagogerne mener, at undersøgelsen viser, at følgende initiativer er nødvendige:

- Der bør iværksættes et "eftersyn"/en kortlægning af de betingelser, der gives borgere med handicap. Hvordan er forholdet mellem lovgivning og praksis? Hvorledes udfolder den sociale og socialpædagogiske praksis sig i forskellige kommuner i forhold til borgere med forskellige støttebehov? I hvilken grad lever praksis op til de handicappolitiske intentioner om deres ret til et værdigt liv via inklusion og deltagelse? Hvilke barrierer og muligheder er der i organisering af den kommunale praksis?
- Et eftersyn bør følges op med, at der udarbejdes en central udviklings- og investeringsplan for voksenhandicapområdet, som sætter mål for bolig, tilgængelighed og hjælpemidler/velfærdsteknologi, hverdagsliv og aktiviteter, beskæftigelse og uddannelse samt deltagelse og inklusion i lokalområdet.
- Der bør gennemføres en kampagne, der skaber en bedre tone overfor voksne handicappede og andre udsatte borgere. Kampagnen bør både have en mediedel og en lokal netværksdel.
- Kvalifikationer hos de ansatte skal styrkes her og nu og i fremtiden. Med henblik på fremtiden skal der etableres en selvstændig socialpædagogisk uddannelse med efter- og videreuddannelse. Med henblik på her og nu bør der etableres et ambitiøst udviklings- og uddannelsesprogram for de, der arbejder på området. Et program, som sikrer deltagerne viden om borgernes rettigheder - etisk beslutningstagen og kompetencer til at udvikle og ændre praksis.
- Der skal investeres i faglighed, viden og udvikling på det sociale område. Der er brug for kompetencer og viden, der er målrettet de mennesker og behov, der er indenfor det specialiserede sociale område. Samtidig er der brug for at styrke vores viden om, hvad der virker og ikke virker. Der bør etableres et nationalt forskningsprogram og forsøgsprojekter indenfor området. Der bør udvikles koncepter, der kan understøtte en dokumentation af hverdagspraksis og teste nye tilgange og koncepter.

I juni måned 2011 gennemførte Socialpædagogerne en undersøgelse på voksenhandicapområdet. Undersøgelsen blev gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse. 1.565 af vores medlemmer besvarede spørgeskemaet.

Undersøgelsen er en del af den forstærkede indsats på voksenhandicapområdet, som Socialpædagogernes hovedbestyrelse vedtog i marts 2011. Med en forstærkede indsats vil Socialpædagogerne gerne sætte voksenhandicapområdet på den politiske dagsorden. Vi ønsker, at der i offentligheden og blandt de politiske beslutningstagere sættes fokus på borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne og socialpædagogernes betingelser for at arbejde med disse mennesker.

Med en forstærket indsats vil Socialpædagogerne også igangsætte en debat blandt vores medlemmer og andre, der arbejder med borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne om betingelserne for voksenhandicapområdet og mulige udviklingsveje, og om hvilke kompetencer og vilkår, der skal være til stede for, at støtten kan tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med borgernes rettigheder.

Baggrunden for, at Socialpædagogerne har iværksat en forstærket indsats er, at på trods af de - både via lovgivning og via Danmarks ratifikation af FN's Handicapkonvention - gode muligheder, der er for borgere med handicap, så er der flere forhold, der tyder på, at vilkår og muligheder for borgerne langt fra lever op til de ønsker og intentioner, der ligger i lovgivning og konventioner.

Socialpædagogerne lavede allerede i 2009 en botilbudsundersøgelse, som viste, at mange borgere med handicap har meget ringe boligforhold. Efterfølgende har der hersket en meget ubehagelig offentlig debat om indsatsen på voksenhandicapområdet. Og endelig har Socialpædagogerne særligt indenfor det sidste år fået mange henvendelser fra medlemmer, som synes, at vilkårene for de mennesker, de arbejder for, er blevet forringet på grænsen til det helt uacceptable.

Undersøgelsen blandt vores medlemmer ligger i fire temarapporter: En om bolig, en om beskæftigelse og uddannelse, en om selvbestemmelse og inklusion og en om ledsagelse og aktiviteter uden for matriklen. Hver temarapport er opdelt i et konklusionsafsnit, et afsnit med datamateriale og et afsnit om undersøgelsens metode.

Benny Andersen
Forbundsformand

Marie Sonne
Forbunds næstformand

Handicappedes boligsituation er meget ringe og de bestemmer ikke selv hvor og med hvem de vil bo

Boligsituationen for de borgere, som har behov for meget støtte er meget ringe. De bor på få kvadratmeter mange uden bad, køkken og egen indgang. Mange bor under institutionslignende forhold sammen med mere end 30 andre borgere. Rigtigt mange har ikke valgt deres bolig eller hvem de vil bo sammen med. Konfliktniveauet er højt på botilbuddene – særligt i de tilfælde hvor borgerne ikke har valgt deres bolig og hvor der er ringe interessefællesskab mellem de borgere, der bor sammen.

Socialpædagogerne har tidligere i 2009 lavet en undersøgelse af botilbuddene for voksne mennesker med handicap. Denne undersøgelse viste, at blandt de 17.000 borgere, som bor på botilbud, så bor fire ud af ti – mere end 6.400 – på mindre end 20 kvadratmeter. Og seks ud af ti – mere end 10.000 – bor på mindre end 30 kvadratmeter. Flere end 9.600 har hverken eget køkken eller kogeniche. Flere end 8.000 har ikke egen hoveddør. Og flere end 5.900 har ikke eget bad.

Socialpædagogernes botilbudsundersøgelse fra 2009 viste, at næsten halvdelen af de borgere, som bor i botilbud, bor sammen med 30 andre borgere eller flere. Denne voksenhandicapundersøgelse viser, at dette er uændret. Halvdelen af de adspurgte socialpædagoger svarer, at de arbejder på botilbud med plads til mere end 30 borgere.

Denne undersøgelse viser også, at mange borgere med behov for særlig støtte ikke selv bestemmer hvor de vil bo. 49 % af respondenterne svarer, at kun få eller ingen af borgerne har haft mulighed for selv at vælge deres bopæl.

I den forbindelse svarer 43 %, at grunden til at borgerne ikke selv kunne vælge deres bopæl er, at de ikke fik andre tilbud.

Når det drejer sig om forholdet imellem borgerne på tilbuddene, så svarer 59 % at der i høj eller i nogen grad ofte er konflikter mellem borgerne.

46 % af respondenterne svarer, at der kun i ringe grad eller slet ikke er noget naturligt fællesskab borgerne imellem.

Undersøgelsen tyder på, at der er en sammenhæng mellem et højt konfliktniveau og lidt interessefællesskab og valg af bolig. Jo flere af borgerne, der ikke selv har valgt deres tilbud, jo højere er konfliktniveauet imellem borgerne. Jo flere af borgerne, der ikke har valgt deres tilbud selv, jo mindre er det naturlige fællesskab mellem borgerne i tilbuddet. Den manglende selvbestemmelse i forhold til valg af bolig synes at have en negativ betydning for hverdagslivet for borgerne.

Konfliktniveauet har foruden at påvirke borgerne også en negativ påvirkning på de medarbejdere, der er på botilbuddene. Mange bemærker at konfliktniveauet imellem borgerne påvirker det psykiske arbejdsmiljø negativt.

Datamateriale

Størrelsen på tilbuddene (N:1565)

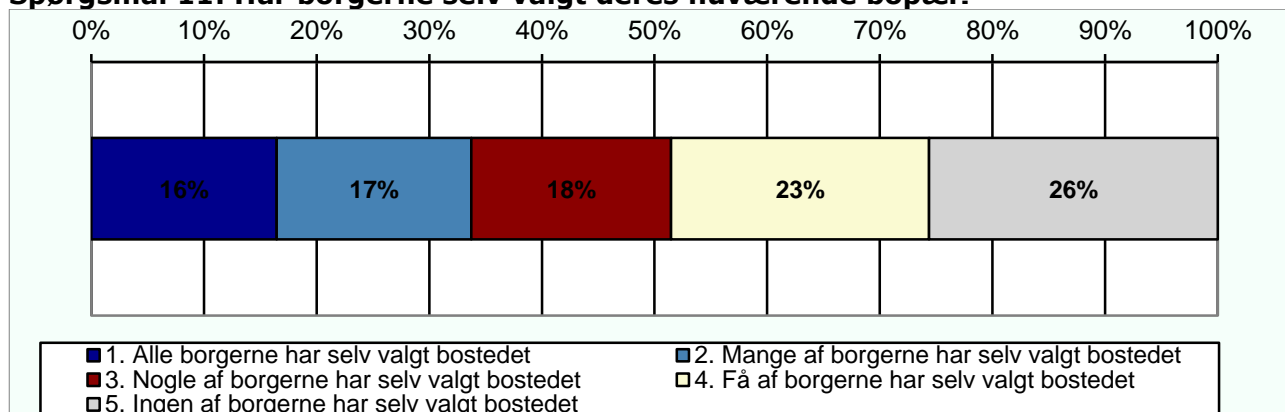
14 % af tilbuddene har 1-10 borgere tilknyttet
19 % af tilbuddene har 11-20 borgere tilknyttet
17 % af tilbuddene har 21-30 borgere tilknyttet
13 % af tilbuddene har 31-40 borgere tilknyttet
13 % af tilbuddene har 41-60 borgere tilknyttet
7 % af tilbuddene har 61-80 borgere tilknyttet
18 % af tilbuddene har mere end 80 borgere tilknyttet

Antal matrikler: (N:1508)

1 matrikel	44 %
2-3 matrikler	30 %
4-6 matrikler	15 %
7 eller flere matrikler	12 %

Følgende spørgsmål er blevet besvaret af respondenter der arbejder med opgaver indenfor støtte i egen bolig (§ 85), midlertidigt botilbud (§ 107) og længerevarende botilbud (§ 108):

Spørgsmål 11: Har borgerne selv valgt deres nuværende bopæl?

Svarene viser, at der er 33 % hvor alle eller mange af borgerne selv har valgt bostedet. 18 % svarer, at nogle selv har valgt bostedet og 49 %, at få eller ingen af borgerne selv har valgt bostedet.

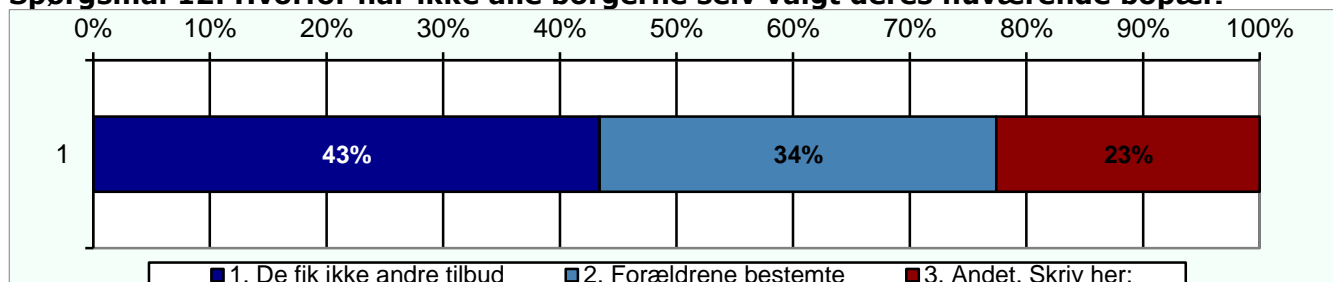
Spørgsmål 11 er krydset med oplysninger om hvilke paragraffer i serviceloven borgerne får tilbud efter. Krydset viser:

Ved § 85, svarer 50 %, at alle eller mange selv har valgt deres tilbud. Ved § 107, svarer 40 % at alle eller mange selv har valgt. Ved § 108 svarer 24 %, at alle eller mange selv har valgt.

Spørgsmål 11 er krydset med oplysninger om målgruppe (udviklingshæmmede, sindslidende og senhjerneskadede). Krydset viser:

Særligt Sindslidende, og til dels også senhjerneskadede, har større mulighed for selv at vælge hvor de vil bo. Udviklingshæmmede fremgår oftest i kategorierne "få eller ingen borgere har selv valgt bostedet".

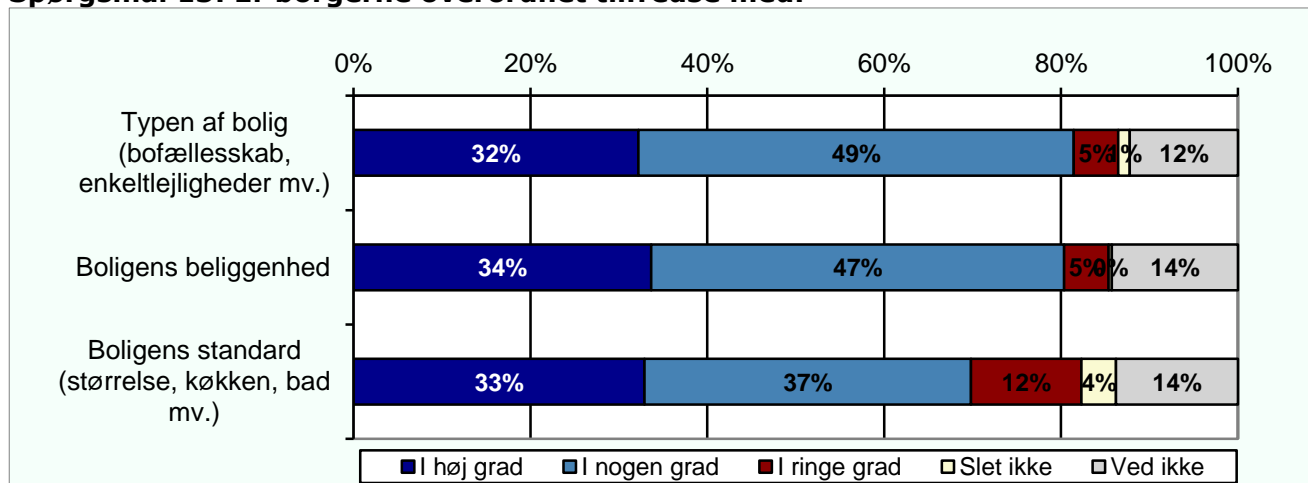
Spørgsmål 12: Hvorfor har ikke alle borgerne selv valgt deres nuværende bopæl?

43 % af respondenterne svarer, at borgerne ikke fik andre tilbud. 34 % svarer, at forældrene bestemte hvor borgeren skulle placeres og 23 % svarer "Andet".

Under "Andet" har 413 respondenter skrevet andre grunde til at borgeren ikke selv kunne vælge bopæl. Den grund som optræder oftest er, at borgeren, i kraft af sit handicap, ikke har været i stand til selv at træffe et valg om bopæl. Dernæst nævnes det, at borgeren er domsanbragt, at kommunen har dikteret hvor borgeren skulle bo eller at der ikke var alternative steder borgeren kunne bo, pga. af sit handicap.

Spørgsmål 13: Er borgerne overordnet tilfredse med:

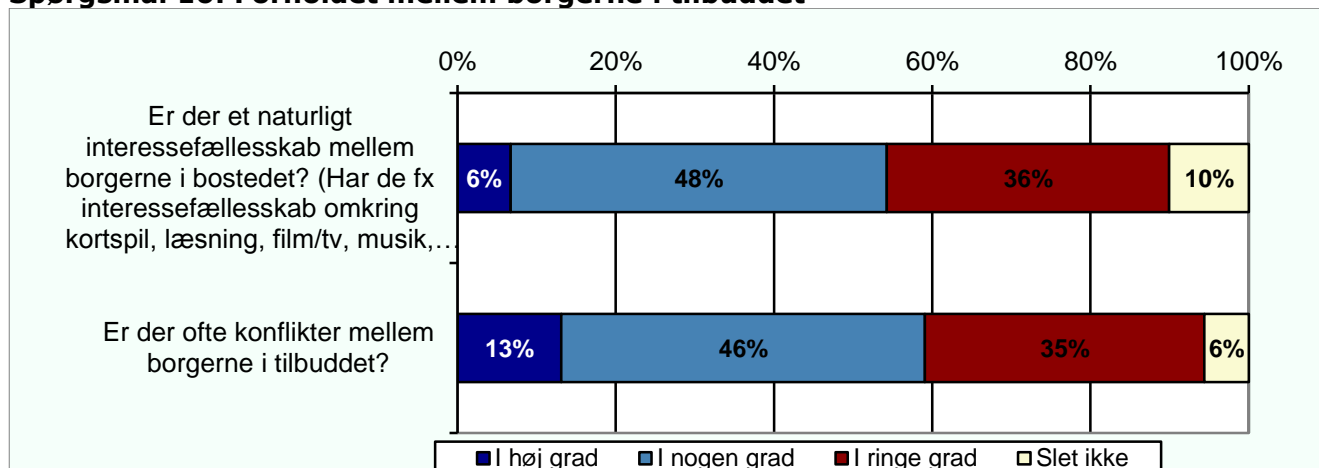

Svarene illustrerer en udtalt opfattelse blandt respondenter om tilfredshed blandt borgerne. I forhold til boligens type og beliggenhed er der 81 % der i høj eller i nogen grad er tilfredse. 7 % er i ringe grad eller slet ikke tilfredse. 12 % ved ikke.

I forhold til boligen beliggenhed svarer 81 %, at de i høj eller nogen grad er tilfredse. 5 % er i ringe grad tilfreds og 14 % ved ikke.

I forhold til boligens standard, er der lidt mindre tilfredshed. Her svarer 70 %, at de i høj eller nogen grad er tilfredse. 16 % svarer at de i ringe grad eller slet ikke er tilfredse. 14 % ved ikke.

Spørgsmål 16: Forholdet mellem borgerne i tilbuddet

Det fremgår, at 54 % svarer at der i høj eller nogen grad er et naturligt fællesskab mellem borgerne. 46 % mener kun at der i ringe grad eller slet ikke er noget naturligt fællesskab.

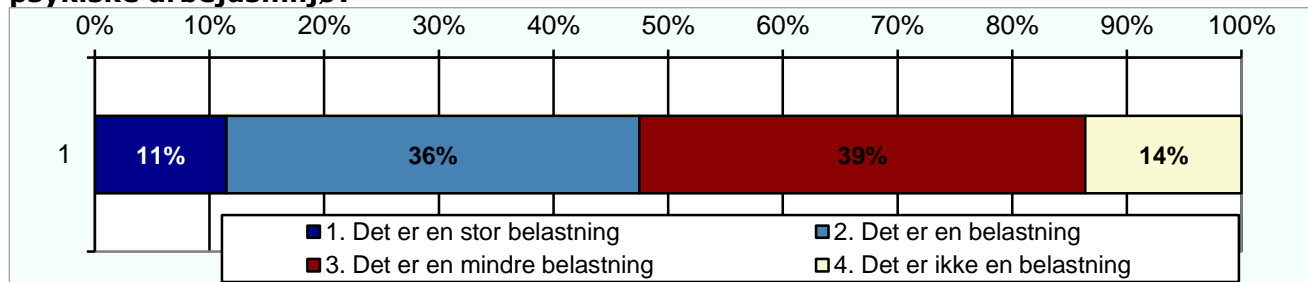
Med hensyn til konflikter, så angiver 59 % at der i høj eller i nogen grad ofte er konflikter mellem borgerne. 41 % mener der kun er konflikter i ringe grad eller slet ikke.

Spørgsmål 16 er krydset med spørgsmål 11 valg af egen bolig.

Krydset viser: Desto flere af borgerne der ikke selv har valgt deres tilbud, jo højere er konfliktniveauet imellem borgerne.

Ligeledes fremgår det, at desto flere af borgere der ikke har valgt deres tilbud selv, jo mindre er det naturlige fællesskab mellem borgerne i tilbuddet.

Spørgsmål 18: Hvad betyder konfliktniveauet mellem borgerne på tilbuddet for det psykiske arbejdsmiljø?

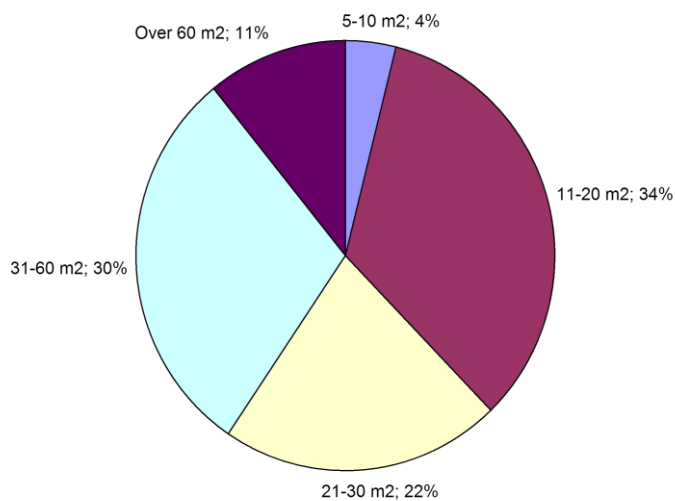
47 % tilkendegiver at konfliktniveauet er en stor belastning eller en belastning for det psykiske arbejdsmiljø. 53 % mener det er en mindre belastning eller ingen belastning.

Fra botilbudsundersøgelsen 2009

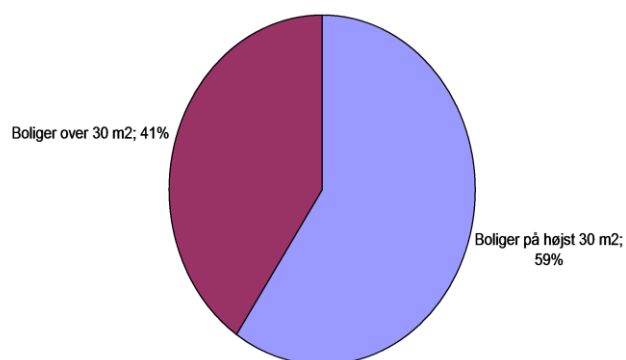
Alt for små og utilstrækkelige boliger

17.000 voksne handicappede bor på botilbud. Tæt på 60 % eller mere end 10.000 bor på under 30 m². Heraf bor mere end 6.400 på under 20 m².

Boliger fordelt efter størrelse

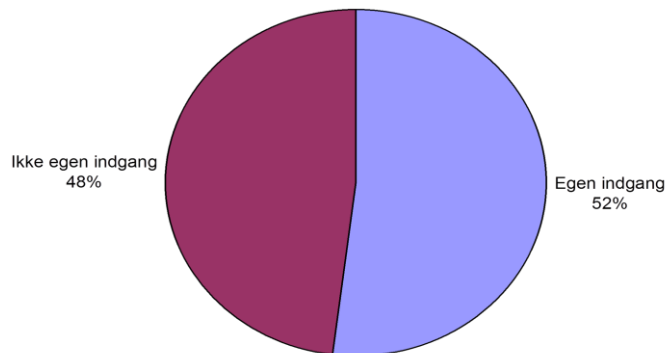

Boliger over/under 30 m²

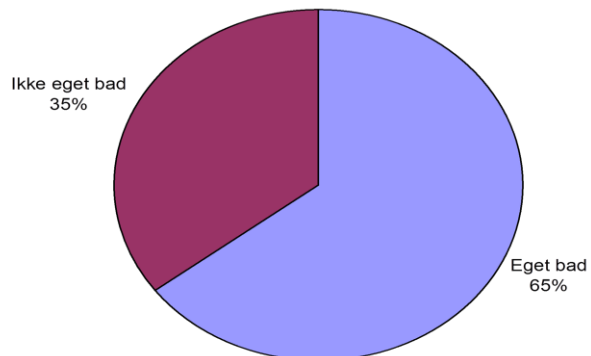
48 % eller mere end 8.100 har ikke egen indgang, dvs. en indgangsdør fra det fri, der kan låses.

Antal boliger med egen indgang

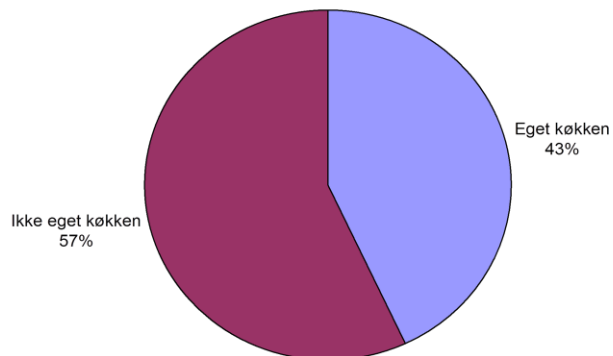
35 % eller mere end 5.900 bor uden eget bad.

Antal boliger med eget bad

57 % eller mere end 9.600 har ikke køkken eller kogeniche.

Antal boliger med eget køkken/kogeniche

Undersøgelses metode

Undersøgelsen er tilrettelagt som et elektronisk spørgeskema med 131 spørgsmål, med tilhørende underspørgsmål. Respondenterne fik tilsendt en mail hvor undersøgelsens baggrund og indhold blev forklaret samt et link der førte videre til undersøgelsen.

Respondenterne

Respondenterne er fundet via SL's medlemskartotek. Der er udsendt mail til alle medlemmer, der er registreret under en af følgende arbejdspladstyper:

Voksne fysisk/psykisk handicappede

12	Boformer voksne 108	Bolig i eget hjem: Længerevarende boformer for voksne personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan dækket disse behov på anden vis. (Boliger drevet efter serviceloven og lov om almen bolig eller ejerbolig)
14	Boformer døve, blinde og døv/blinde voksne 108	Længerevarende boformer for voksne personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan dækket disse behov på anden vis.
20	Boformer voksne Sindslidende 108	Bolig i eget hjem: Længerevarende boformer for voksne personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan dækket disse behov på anden vis
25	Boform for sindslidende 107.stk2.1	Midlertidig boform for voksne personer, som på grund af betydelig nedsat psykisk funktionsevne har behov herfor
26	Psykiatrisk støttet arbejde 103	Beskyttet beskæftigelse for personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer som ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår.
91	Beskyttet beskæftigelse 103	Beskyttet beskæftigelse for personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer som ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår.
92	Aktivitets og samværstilbud 104	Aktivitets- og samværstilbud til personer med særlige sociale problemer til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller livsvilkårene

For uddybning af arbejdspladstyper, se her:

<http://intranet/intra/site.aspx?p=459>

Der er derudover trukket en række baggrundsdata fra medlemskartoteket, bl.a. alder og arbejdsplads. Dette er inde i Relationwise-systemet

Udsendelse og antal svar

Undersøgelsen er udsendt onsdag den 8. juni til 5892 respondenter. Heraf var der 534 fejlmeldinger og 124 påpegede, at de var uden for målgruppen eller af andre grunde ikke ville svare. Således er der reelt 5.234 (5892-534-124) mulige respondenter der kunne besvare spørgsmålene.

Der er udsendt rykker til alle der ikke har fuldført besvarelsen onsdag den 15. juni.

Der er lukket for besvarelse torsdag den 23. juni (kl. 9 om morgenen)

Da undersøgelsen blev lukket, er der 2.321 der har påbegyndt undersøgelsen og heraf har **1565** færdiggjort alle spørgsmålene i undersøgelsen – det er de 1565 der udgør grundlaget for undersøgelses resultater!

Fordelinger og repræsentativitet

Antal institutioner i undersøgelsen:

Udtræk fra Tilbudsportalen.dk viser, at der findes 2.175 institutioner i alt, der ligger indenfor de arbejdspladstyper vi har valgt vores respondenter ud fra.

1.565 respondenter har svaret på undersøgelsen og disse repræsenterer 876 forskellige institutioner. Det kan derfor konkluderes, at vi har fået svar fra 40 % af de institutioner der findes i Danmark.

Størrelsen på tilbuddene (N:1565)

14 % af tilbuddene har 1-10 borgere tilknyttet
19 % af tilbuddene har 11-20 borgere tilknyttet
17 % tilbuddene har 21-30 borgere tilknyttet
13 % af tilbuddene har 31-40 borgere tilknyttet
13 % af tilbuddene har 41-60 borgere tilknyttet
7 % af tilbuddene har 61-80 borgere tilknyttet
18 % af tilbuddene har mere end 80 borgere tilknyttet

Tilbudstypen (N:1565)

For 70 % af respondenterne (1102) ligger tilbuddets funktioner primært indenfor § 85, § 107 eller § 108.

For 30 % af respondenterne (463) ligger tilbuddets funktioner primært indenfor § 103 eller § 104

Fordelingen af kommunalt eller regionalt ansatte på tilbuddene

Ud af de 1.559, der svarede på spørgsmålet om tilbuddets ejerform, svarer 83 % at de er ansat i et kommunalt tilbud, 12 % i et regionalt tilbud, 5 % i et fonds-/selvejende tilbud og 1 % i andet.

I forhold til samtlige tilbud på tilbudsportalen.dk, så er der 65 % kommunale tilbud, 5 % regionale tilbud, 28 % fonds-/selvejende tilbud og 3 % andet.